

Dopad „pamlskové vyhlášky“ na školní kantýny v Moravskoslezském kraji

Vyhláška č. 282/2016 Sb. upravuje požadavky na potraviny, pro které je přípustná reklama a které lze nabízet k prodeji a prodávat ve školách a školských zařízeních a zároveň stanovuje výjimky, kdy lze prodávat potraviny, které nesplňují požadavky této vyhlášky.

Důvod proč vyhláška vznikla?

Doplňkový prodej, tj. potravinové, nápojové automaty, školní kantýny ve školách nabízely žákům zejména „lákový“ sortiment (pamlsky) za účelem co největšího zisku pro provozovatele.

Co si pod tím představit?

Potraviny a nápoje nepříznivě ovlivňující výživovou a energetickou vyváženost stravy – cukrovinky, trvanlivé, jemné pečivo, slané pečivo a pochutiny, slazené nápoje, nápoje s obsahem kofeinu, párky v rohlíku, bagety se smaženým, grilovaným masem, anglickou slaninou, smaženky. Tudiž potraviny, které podporovaly obezitogenní prostředí a byly v rozporu s výchovnou a preventivní funkcí škol.

První kroky ke změně

Již v dubnu 2014 vydal hlavní hygienik „Doporučení Ministerstva zdravotnictví k regulaci nabídky sortimentu potravin v souladu se zásadami zdravé výživy, vydaného pro prodej ve školách a školských zařízeních prostřednictvím školních automatů a bufetů“.

První zakotvení v legislativě a spojení Ministerstev zdravotnictví a školství

Od září 2015 došlo k úpravě zákona Ministerstva zdravotnictví č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů:

§ 7a Provozovatel potravinářského podniku nesmí ve škole nebo školském zařízení zapsaných do školského rejstříku nabízet k prodeji ani prodávat potraviny, které jsou v rozporu s výživovými požadavky na zdravou výživu dětí, žáků a studentů. Požadavky na potraviny, které odpovídají výživovým požadavkům na zdravou výživu dětí, žáků a studentů a lze je nabízet k prodeji a prodávat ve školách a školských zařízeních, stanoví jiný právní předpis o požadavcích na potraviny, pro které je přípustná reklama a které lze nabízet k prodeji a prodávat ve školách a školských zařízeních.

Od září 2015 byla pak provedena úprava školského zákona č. 561/2004 Sb. Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy:

§ 32 odst. 2) Ve školách a školských zařízeních se zakazuje reklama, která je v rozporu s cíli a obsahem vzdělávání, a reklama, nabízení k prodeji nebo prodej výrobků ohrožujících

zdraví, psychický nebo morální vývoj dětí, žáků a studentů nebo přímo ohrožujících či poškozujících životní prostředí a dále reklama a nabízení k prodeji nebo prodej potravin, které jsou v rozporu s výživovými požadavky na zdravou výživu dětí, žáků a studentů. Požadavky na potraviny, pro které je přípustná reklama a které lze nabízet k prodeji a prodávat ve školách a školských zařízeních, stanoví ministerstvo a Ministerstvo zdravotnictví vyhláškou.

Cíl legislativních úprav

Snížit celkové obezitogenní prostředí a snadnou dostupnost energeticky bohatých potravin a nápojů. Byla vytvořena vyhláška č. 282/2016 Sb., o požadavcích na potraviny, pro které je přípustná reklama a které lze nabízet k prodeji a prodávat ve školách a školských zařízeních, která nabyla účinnosti 19. 9. 2016.

Účinnost vyhlášky lze charakterizovat 3 etapami:

I. etapa: situace do 19. 9. 2016 před regulací sortimentu.

- sortiment neřešen,
- sankce ukládány zejména za nedostatky v osobní, provozní hygieně, záruční lhůty...

obr. č.1, 2 Nevhodný sortiment

II. etapa: „Pamlsková vyhláška“ v původním znění.

- účinnost od 20. 9. 2016 – 3 měsíční adaptační doba pro provozovatele kantýn (dále jen „ŠK“) = doba na výměnu sortimentu,
- platnost do 31. 8. 2018,
- provedení kontroly v rámci státního zdravotního dozoru všech školních kantýn u základních škol – edukace provozovatelů, bez sankčního postihu, vymizení nápojových automatů ze ZŠ.

Krajská hygienická stanice Moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě

Na Bělidle 7, 702 00 Ostrava

Tel: 595 138 111, Fax: 595 138 109

podatelna@khsova.cz, www.khsova.cz, ID datové schránky: w8pai4f

obr. č. 3, 4 Omezený sortiment

U školních kantýn umístěných ve víceletých gymnáziích, kde se setkávají žáci s povinnou školní docházkou a na které se tedy vztahuje „pamlsková vyhláška“ a žáci s ukončenou povinnou docházkou, pro které již vyhláška neplatí, docházelo někdy až k paradoxům:

- žáci s povinnou školní docházkou dostali zákaz vstupu do kantýn,
- automaty měly zvláštní „mince“ přístupné pouze studentům,
- byl vyžadován průkaz totožnosti resp. věku nebo
- sortiment byl oddělen či označen jako vhodný pro žáky s povinnou školní docházkou,
- nápojové automaty (káva atd.) byly umístěny do prostoru, kde nemají žáci stálý přístup (sborovna).

obr. č. 5 Označení kantýny

Na druhou stranu jsme zaznamenali i pozitivní přístup provozovatelů:

obr. č. 6, 7, 8, 9 Vhodný sortiment

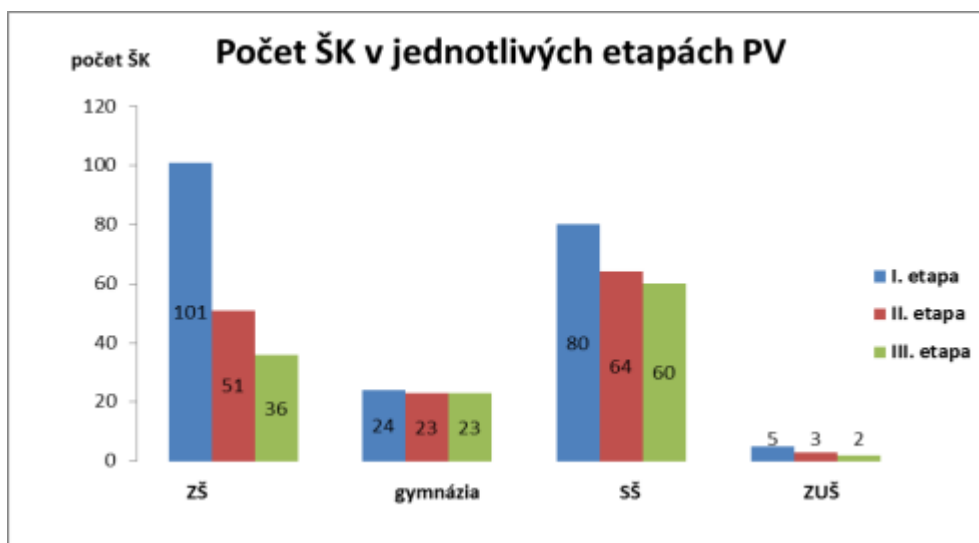

III. etapa: novela pamlskové vyhlášky – rozvolnění limitů pro potraviny.

- účinnost od 1. 9. 2018 – doposud,
- provozy na ZŠ nebyly obnoveny,
- první postihy za nedodržení sortimentu (sankce dle zákona č. 258/2000 Sb. § 92d odst. 7),
- omezený sortiment: balené neslazené vody, ovoce, pečivo, školní potřeby,
- edukace zaměřena na rozšíření sortimentu.

Situace v Moravskoslezském kraji - Dopad vyhlášky na počet zařízení (viz graf č. 1)

Graf č.1 Dopad vyhlášky na počet školních kantýn v MSK

SHRNUTÍ

„Pamlsková vyhláška“ výrazně omezila sortiment ve školních kantýnách pro žáky do splnění povinné školní docházky na základních školách. Zrušením velkého počtu kantýn při základních školách provozovatelé prokázali neochotu jít zdravější cestou s argumenty „zdravý sortiment neprodáme“, „bufet bude nevýdělečný“, „žáci si koupí nezdravé potraviny v obchodech po cestě do školy“ apod.

Hlavním cílem „Pamlskové vyhlášky“ nebylo radikálně změnit stravovací návyky dětí, ty si našly jiné cesty (obchody, nezdravé svačiny z domova.....), ale spíše dát do souladu rámcově vzdělávací program se skutečnostmi, které se odehrávají na půdě školy. Na ovlivnění stravovacích návyků u dětí od narození mají stále největší vliv rodiče. Nicméně úloha vzdělávání ve školách ke zdravému životnímu stylu je důležitá a zákaz nevhodných reklam a sortimentu potravin a nápojů je cesta správným směrem.

Krajská hygienická stanice Moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě chce také svou činností přispět ke zdravějšímu stravování školních dětí, a to zejména zvýšením jejich povědomí o základních principech zdravé výživy. K tomuto účelu jsme připravili pro předškolní děti a žáky základních škol následující preventivní programy:

- Edukace dětí v MŠ – zdravá výživa, pohyb.
- Edukace dětí 1. stupně ZŠ - zdravá výživa a životní styl.
- Edukace žáků 2. stupně resp. 6. tříd - zdravá výživa a životní styl.

Krajská hygienická stanice Moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě

Na Bělidle 7, 702 00 Ostrava

Tel: 595 138 111, Fax: 595 138 109

podatelna@khsova.cz, www.khsova.cz, ID datové schránky: w8pai4f

- účast na projektech města - v Ostravě např. projekt „Školní jídelny zdravě a chutně“ – soutěž pro žáky „O čokoládovou vařečku“, dílčí projekt „Fajnė školní bistro“.
- Zdravá školní jídelna – spolupráce na projektech SZÚ.
- Besedy s rodiči na třídních schůzkách.

První tři zmiňované projekty jsou postaveny mimo jiné na zpětné vazbě k ověření, zda naše sdělení jsou ať už pro děti nebo žáky srozumitelná a zda došlo k jejich pochopení. U dětí předškolního věku je to formou hry na Zdravý semafor, u žáků základních škol pak máme připravený pracovní list, který závěrem vyplní.

Bližší informace o těchto projektech naleznete [zde](#).